

Halászzati Lapok

A Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület-hasznosítók
Szövetsége információs és marketing hírlevele

A Magyar
Mezőgazdaság
melléklete

XIII. évfolyam

2012
március

SZERKESZTI: Szerkesztő Bizottság • FELELŐS SZERKESZTŐ: Hajtun György
E lapszámunk a Vidékfejlesztési Minisztérium támogatásával készült.

Párbeszéd az Európai Tengerügyi és Halászati Alapról

Hét másik tagállam után hazánkba látogatott az Európai Bizottság illetékes főigazgatóságának két munkatársa, Simona Lupu osztályvezető asszony és munkatársa, Signe Aaskivi asszony. A Vidékfejlesztési Minisztériumban, február 2-án szervezett rendezvényen csaknem hatvanan vettek részt, köztük a szektor szakmai szervezetei (pl. MASZ, MAHAL, MOHOSZ), civil szervezetek (pl. VTOSZ, WWF), minisztériumok és intézményeik (VM, NGM, MVH, NFÜ) és a téma iránt érdeklődők.

Az EU következő pénzügyi időszakának (2014–2020) tervezésével számos EU-szintű politika és a hozzájuk rendelt pénzügyi alap felülvizsgálata egybeesik Brüsszelben. A Közös Halászati Politika céljainak végrehajtását 2014–2020 között elősegítő pénzügyi alap, az Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA) rendelettervezetét az Európai Bizottság 2011. december 2-án

nyújtotta be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak megvitatásra. Annak érdekében, hogy az új halászati alap főbb jellemzőit és újdonságait a tagállamok érintettjei minél szélesebb körben megismerjék, a Bizottság képviselői meglátogatják a tagállamokat, hogy a szektor szereplőinek és egyéb érintetteknek konzultáció keretében is bemutassák a tervezetet.

Signe Aaskivi, Bardócz Tamás, Bognár Lajos az elnökségi asztalnál

Tartalom:

A hazai akvakultúra vízhasználata és jelentősége	3
Magyarország halászata 2010-ben	5
Egy szövetség kettős, MOHOSZ- és MAHAL-tagsággal	6

Simona Lupu: a tervezet megvitatása jelenleg is tart

Dr. Bognár Lajos helyettes államtitkár, aki egyúttal a magyar Halászati Operatív Program Irányító Hatóságának a vezetője köszöntötte a résztvevőket és nyitotta meg a rendezvényt. Ezt követően Simona Lupu osztályvezető asszony tartotta meg a rendelettervezetről a bemutató előadását, amelynek elején kiemelte, hogy a tervezet megvitatása jelenleg is tart az Európa Tanácsban. Az új alap egyik fontos jellemzője lesz a szoros együttműködés – a közös szabályok révén – az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alappal (EMVA) és a 3 strukturális alappal (Európai Szociális Alap, Európai Regionális és Fejlesztési Alap és a Kohéziós Alap). A közös szabályozás részeként közös programozási keret lesz az alapoknak egy partnerségi szerződés révén, amit a Bizottság köt minden tagállammal.

Az alapok összehangolásának célja az EU 2020-stratégia célkitűzéseinek na-

(Folytatás a 2. oldalon)

gyobb hatásfokú elérése. Magyarország az ÉTHA célkitűzései közül az akvakultúra támogatásában különösen érintett. Ennek keretében a tervezet kiemelt célja a növekedés és a munkahelyteremtés (pl. az új gazdálkodók támogatása), az innováció és a humán tőkébe történő befektetés (pl. az élethosszig tartó tanulás támogatása), új jövedelemforrások létrehozásának ösztönzése (többfunkciós akvakultúra), a termékek hozzáadott értékének növelése (feldolgozás ösztönzése), közvetlen értékesítése, környezeti fenntarthatósága, illetve az állategészségügyi kockázatok kezelése. A piaci intézkedések keretében a termékek értékének növelésére irányuló támogatások és a termelői szervezetek támogatása a cél.

A tervezet nagy jelentőséget tulajdonít az adatgyűjtésnek, melyre éves munka-programok elkészítését irányozza elő. Jellemző újdonság a támogatásokhoz kötött előzetes és utólagos feltételek teljesítése. Különleges előzetes feltétel a többéves nemzeti akvakultúra stratégia kidolgozása.

Új európai alap az uniós halászati és tengerpolitika számára

A 2014–2020-as időszakra vonatkozóan az Európai Bizottság egy új európai alapra tett javaslatot az uniós halászati és tengerpolitika tekintetében. Az Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ÉTHA) elő fogja mozdítani a közös halászati politika reformjához kapcsolódó ambíciózus célok megvalósítását, valamint segítséget fog nyújtani a halászoknak a fenntartható halászatra való áttérésében, a tengerparti közösségeknek pedig gazdaságuk diverzifikációjában. Az alap olyan projekteknek nyújt majd finanszírozást, amelyek új munkahelyek létrehozására irányulnak, illetve arra, hogy az európai tengerparti térségekben javuljon az életminőség. Az adminisztratív eljárások is egyszerűbbé válnak majd, hogy a kedvezményezettek könnyebben jussanak finanszírozáshoz.

Maria Damanaki, az Európai Bizottság tengerügyi és halászati biztosa így nyilatkozott: „Ez az új alap fokozza a gazdasági növekedést és munkahelyeket teremt az ágazatban. Ezentúl nem költünk pénzt nagy hajók építésére. Költségvetésünk így módon történő kioldódása kedvezni fog a kisüzemi halászatnak és az akvakultúrának.”

Az új alap felváltja az Európai Halászati Alapot és néhány más pénzügyi eszközt. Javasolt költségvetési kerete a 2014 és 2020 közötti időszakra 6,5 milliárd euró.

Bardócz Tamás elégedett az új törekvésekkel

Utólagos feltétel az EU 2020-stratégia célkitűzéseihez kapcsolódó mérföldkövek elérése. A tervezet szerint pénzügyi forrás (eredményességi tartalék) adható vagy vonható meg a mérföldkövek teljesítésének függvényében. Szintén új szabályokat tervez a Bizottság a programok értékelése és monitoring szabályai kapcsán, míg a pénzügyi irányítás terén a fenti 5 alappal közös, a mezőgazdasági alapokhoz hasonló modellek bevezetését tervezi. Az egyszerűsítés részeként az 5 alappal közös mechanizmusok (pl. adminisztráció, programozás, értékelés és monitoring) kialakítását ösztönzi a tagállamokban, illetve a konvergencia és nem konvergencia megkülönböztetés eltörlését. Szintén jelentős változást irányoz elő a tervezet, néhány kivételtől eltekintve, a támogatási intenzitás (a projektek elszámolható költségeinek része) 50 százalékra való csökkentésével.

A bizottsági előadást követően Bardócz Tamás osztályvezető mutatta be a Vidékfejlesztési Minisztérium álláspontját a rendelettervezet kapcsán, és elégedettségét fejezte ki mind az ÉTHA-tervezettel, mind pedig a Közös Halászati Politika reformjának a fenntartható halászatra és az akvakultúra nagyobb támogatására vonatkozó törekvéseivel. Ezek egybeesnek a magyar halászati és haltermelési szektor stratégiai célkitűzéseivel, úgy mint a fenntartható termelésbővítés, az édesvízi halászati erőforrások átgondolt használata és fokozottabb védelme, valamint a piacbővítés, különösen a ponty tekintetében. Az ÉTHA belvízi halászattal kapcsolatos intézkedései közül Bardócz osztályvezető kiemelte, hogy érdemes nagyobb hangsúlyt fektetni a halászati erőforrások megővésére pl. a halórzással és az élőhelyfejlesztéssel kapcsolatos intézkedések támogatásával.

Az akvakultúrával kapcsolatos intézkedések közül támogatandó az értéknövelő beruházások és új jövedelemformák támogatása, amik elősegíthetik a bevételek diverzifikálását. Külön üdvözlendő az akvakultúrával foglalkozó kezdő gazdálkodók ösztönzése, ami a jelenlegi alaphoz hi-

ányzik. A magas szintű környezetvédelmet és környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra előmozdítását célzó beruházások támogatása is fontos a magyar termelők számára. Egy újfajta támogatási lehetőségként a halászati közösségek LEADER-típusú támogatásának is van relevanciája. Az egyszerűsítésként előadott, az alapok összevonásával kapcsolatos tervvel kapcsolatban Bardócz Tamás aggodalmának adott hangot, mivel egyrészt a jelenlegi struktúra mára alakult ki, másrészt a halászati alap kis méretű a többi alappal összehasonlítva, ami megnehezítheti az alap függetlenségének megővését.

A résztvevők egy órán keresztül tettek fel kérdéseket az előadónak. Kérdések érkeztek a helyi szinten működő termelői szervezeteknek szánt támogatásokkal, a védett madárfajok okozta károk kompenzálásával, az élőhelyek védelmével, valamint a tárolási támogatásokkal kapcsolatban. Simona Lupu osztályvezető asszony válaszában elmondta, hogy a termelői szervezetek támogatására a jelenlegi alap is rendelkezik intézkedésekkel. Bardócz Tamás hozzászólásában elmondta, hogy a termelői szervezetek támogatása jelenleg a halászati szektorhoz illeszkedik inkább, az akvakultúra-termelők összefogásai abból nehezen támogathatók. A tengerügyi és akvakultúra támogatások elkülönítése fontos ezen a területen is.

A tervezet tartalmaz akvakultúra környezetvédelmi szolgáltatásaival és természetmegőrzéssel kapcsolatos intézkedéseket (52. és 54. cikk), és bizonyos tárolással kapcsolatos intézkedéseket is (70. cikk). A támogatási intenzitással kapcsolatos kérdésekre válaszolva az osztályvezető asszony elmondta, hogy az akvakultúra környezetmegőrző szolgáltatásainál a támogatási intenzitás mértéke még nem eldöntött, csakhogy, mint a nem profitorientált szervezetek támogatási intenzitása, ahol elképzelhető, hogy az 50 százaléknál magasabb szint fog kialakulni. Több kérdés érkezett az akvakultúra-támogatásokra szánt pénzügyi keret Magyarországnak jutó részére és az elosztásnál használt módszertanra vonatkozóan, mellyel kapcsolatban Lupu asszony elmondta, hogy a támogatások tagállamok közti felosztására még nem került sor, de a felosztásnál használt módszertant a 17. cikk tartalmazza. A mikrovállalkozások pályázatokban való részvételének nehézségeivel kapcsolatban a Bizottság képviselője elmondta, hogy a pályázók nagyobb részvételét segítő pénzügyi eszközöket az öt alapot közösen szabályozó közös rendelkezések jogszabálytervezet tartalmazza. A hozzászólók javaslatokkal is éltek, pl. a határ menti együttműködések ösztönző, illetve az élelmiszerlánc szereplőinek nagyobb vertikális integrációját elősegítő támogatások bevezetése kapcsán, melyeket az osztályvezető asszony továbbítani fog a munkatársainak.

Thuróczy Áron

A hazai akvakultúra vízhasználata és jelentősége

A hazai halgazdálkodás a mezőgazdasági vízgazdálkodáson belül a vízhasznosítás része, vízfelhasználását tekintve pedig a mezőgazdaság legjelentősebb ágazata, fogyasztása nagy mértékben meghaladja az öntözéses növénytermesztés vízmennyiségét. Halastó művelési ágként évek óta 35–36 ezer hektár területet képvisel, ebből több év átlagát tekintve 24 ezer hektár tóterületen folyik haltermelés.

Az akvakultúra számára nélkülözhetetlen, hangsúlyos jelentőségű a felszíni víz. A felszíni vízkészlet-gazdálkodás a halastavi vízhasználat arányait tekintve meghatározóvá, egyben annak kiemelt költségviselőjévé vált. A halászat költségeiben a vízhasználattal kapcsolatos költségek (pl. víz ára, hatósági díj stb.) a közvetlen költségek 15 százalékát is meghaladják.

Az elmúlt években jellemzően nagymértékű volt a halastavak vízhasználata. Hajdú-Bihar megyében például halgazdálkodásra közel négyszer annyi vizet használtak 2011-ben, mint szántóföldi növénykultúrák öntözésére, Jász-Nagykun-Szolnok megyében pedig a kiöntözött víz egyharmada került a halastavakba.

Az ágazat éves vízhasználata 200–300 millió m³ között változik. A tavaknak fontos szerepe van a belvizek és árvizek befogadásában, így a belvizes időszakban (október–április) visszatartott vízmennyiség kb. 200 millió m³, de megközelítőleg ekkora mennyiség párologhat el a tavakból is, amelynek bizonyítottan kedvező hatásai érvényesülnek a mezoklímban.

A tógazdaságok, mielőtt megkezdik a lehalasztást, lecsapolják a tavaikat. Bevett gyakorlat az ún. vízforgatásos technológia alkalmazása, amikor az összes tavukat nem ürítik le egyszerre, hanem átkormányozzák a vizet egyik tóból a másikba, a gazdasági vagy üzemelési érdekeknek megfelelően.

Az évente ténylegesen felhasznált feltöltési vízpótlási-lecsapolási vízmennyiségek nagyban függenek az adott év időjárásától.

A tavi haltermelés kétféle (tógazdasági vagy intenzív üzemi) módon történhet. Az előbbi termelési mód környezetbarát, amely leginkább az időjárás szélsőséges viszonyainak van kitéve, az utóbbi pedig előre programozott termelési mód geotermikus energiahasznosítással, javarészt felszín alatti vízkészletek használatával, ahol az elfolyó víz tisztításán és a használt víz újrahasznosításán van a fő hangsúly. A mezőgazdasági ágazaton belül a halastavi gazdálkodás ökológiai szempontból is speciális helyzetben van. A termelés meghatározó mértékben mesterségesen kialakított

tavakban történik, ugyanakkor a technológia a természetes vizes élőhelyekre jellemző anyagforgalmi folyamatokra épül. A halastavak nyílt ökológiai rendszerként működnek, ahol a természeti és a technológiai folyamatok egymásra hatva, egymástól nem szétválasztható módon eredményezik az elsődleges termékként előállított halat, valamint emellett a másodlagos terméként létrejövő természeti értékhalmozatot. (Halasi-Kovács et al, 2011)

A tógazdasági haltermelés vízszintszabályozása elsődlegesen haltenyésztésre, halnevelésre van optimalizálva, de egyre több gazdánál jellemző a másodlagos hasznosítás, azaz a horgásztatás is.

A halastóként nyilvántartott (nem horgász) tavakon horgásztatással a 0–20 hektár alatti gazdaságok foglalkoztak a legtöbbször 2010-ben, és innen került ki a legnagyobb értékesített hal mennyiség is. Az összes horgásztatott mennyiség közel 3 százalékát teszi ki a halastavi étkezési haltermelésnek.

(Folytatás a 4. oldalon)

Halastavak vízhasználata			
Év	Üzemelő tóterület (ha)	Halastavak részére értékesített víz (millió m ³)	Egy hektárra jutó vízfelhasználás (ezer m ³)
2005	23 078	302,3	13,1
2006	23 877	244,7	10,2
2007	24 302	265,7	10,9
2008	24 248	297,8	12,3
2009	23 967	305,1	12,4
2010	23 639	206,2	8,7

Forrás: AKI, KSH

Hálózók öröme, ha bő a termés

(Folytatás a 3. oldalról)

Magyarországon évek óta 400 körüli tógazdaság működik. A tógazdasági haltermelés 79 százalékát három régió, az Észak-Alföld, a Dél-Dunántúl és a Dél-Alföld adja. A legtöbb üzemelő tóterülete Hajdú-Bihar megyének van, és itt halászták le az ország termelésének közel egynegyedét is. Ennek ellenére a legtöbb haltermelő gazdaság Baranya, Somogy és Fejér megyékben található.

A termelő tavak méretét hazánkban más nagyság jellemzi, mint Nyugat Európában. Itthon a termelők több mint 70 százaléka gazdálkodik 0–50 hektáros tavakon, de az összes termelés több mint 80 százalékát az 50 hektár nagyság feletti tavakon állítják elő.

A hazai igényeket a tógazdaságok kielégítik. Minden halfajból termelünk annyit, amennyire szükség van, legfőképp a saját piacunkat látjuk el az étkezési hallal. 2010-ben a tógazdaságok és intenzív haltermelő üzemek lehalászott halmennyisége közel 21 ezer tonna volt, ebből az étkezési hal termelés 14 ezer tonna. Intenzív rendszert 11 haltermelő üzem működtet különböző halfajok tartására. Az intenzív étkezési haltermelés 1938 tonnát tett ki 2010-ben. Legjelentősebb az afrikai harcsa előállítás, mely az intenzív haltenyésztés 91 százalékát teszi ki.

A tógazdálkodás szerepe mára túlnőtt a pusztán gazdasági jelentőségen. A tógazdálkodás a tevékenységével többértékű funkciót tölt be. Megfelelő – természeti erőforrásokat megújító – halgazdálkodási tech-

Horgásztatás 2010. év				
Üzemelt tó terület (ha)	Telephely (db)	%	Horgásztatással értékesített hal (t)	%
100–	7	9,4	32	9,8
20–99	16	21,4	94	34,4
10–19	13	17,3	90	27,3
0–9	39	52,0	113	34,3
Összesen	75	100,0	329	100,0
Forrás: AKI				
A táblázat csak a halastavakon horgásztatással értékesített adatokat mutatja				

Üzemelő halastavak méret kategória szerinti megoszlása (2010)				
Üzemelt tó terület (ha)	Telephely (db)	%	Lehalászott hal (t)	%
300–	16	4,2	8057	43,4
100–299	42	11,0	4986	26,9
50–99	49	12,8	2905	15,7
20–49	71	18,5	1492	8,0
10–19	58	15,1	642	3,5
0–9	147	38,4	476	2,6
Összesen	383	100,0	18 559	100,0
Forrás: AKI				

nológiát alkalmazva kiemelt jelentőséggel bír természetvédelmi, klimatikus és vízgazdálkodási szempontból egyaránt. Az akvakultúrában a halastó vize a halak számára nem egyszerűen közeg, hanem ökológiai értelemben vett környezet.

A HAKI egyik kutatása során a halastavak környezeti szerepét értékelve megállapította, hogy a halastavak képesek javítani a természetes vizek minőségét azáltal, hogy átlagosan 48 százalékkal kevesebb nitrogén és 62 százalékkal kevesebb foszfor távozik a lecsapolásuk során, mint amennyi a vízfeltöltés és vízpótlás során a tavakba bekerült. Ugyanakkor a halastavakból távozó víz átlagosan 78 százalékkal több szerves anyagot tartalmaz, mint amennyi a feltöltővízzel érkezik, a haltermelés által megnövekedett szerves lebegőanyag-koncentrációk következtében.

A halastavak a nemzeti kultúrtájban fontos szerepet töltenek be a megfigyelt vizek és vizes élőhelyi növény- és állatfajok fenntartásában. (Kerepeczki, 2010) Kevésbé ismert, hogy ezek az ember által létrehozott haltermelő rendszerek milyen egyéb sokrétű, és főként milyen mértékű hasznos funkciókat (szabályozó, élőhelyet biztosító, termelő és információt nyújtó funkció) biztosítanak az emberi társadalmunk, illetve mikro- és makrokörnyezetük számára.

Lukácsik Mónika
AKI

Az extenzív haltermeléssel jól megfér a vizes élőhely kialakítása is

Magyarország halászata 2010-ben

Magyarországon a tógazdaságokból és a természetes vizekből lehalászott, valamint az intenzív üzemekben előállított hal mennyisége 2010-ben összesen 26 889 tonna volt, melyből 20 250 tonna került közvetlen étkezési felhasználásra. A bruttó haltermelés 5%-kal, az étkezési hal előállítása 3%-kal maradt el az előző évitől. A csökkenés fő oka részint a piaci kereslet további csökkenésével magyarázható, amit a haltermékek erősen megnövekedett exportja is igazolni látszik. A természetes vízi zsákmányok alakulásában sem történt pozitívan értékelhető elmozdulás az előző évi, már amúgy is kedvezőtlen adatokhoz képest.

Tógazdasági haltermelés

Az Agrárgazdasági Kutató Intézethez beérkezett jelentések alapján 2010-ben 23 639 hektáron folyt Tógazdasági haltermelés Magyarországon. 2010-ben 132 hektáron végeztek törekonstruktóit, viszont nagyon sajnálatos, hogy az előző fellendülés után a jelentett adatok alapján új halastó egyáltalán nem került átadásra.

Az utóbbi évek adataihoz viszonyítva 2010-ben nem egészen 7%-kal emelkedett a kihelyezés, az őszi lehalászás mennyisége viszont 7%-kal elmaradt a 2009. évi mennyiségtől. A tavasztól tartó ár- és belvizes időszak jelentős károkat okozott a tavak műszaki berendezéseiben, földműveiben, emellett a tavaszi-nyári rendkívüli időjárási viszonyok – a dunántúli tavakon erős vízfolyás, a tiszántúliakon rossz minőségű belvizek – nem kedveztek a tavak plankton-állomány-fejlődésének sem, ami az egy hektárra jutó hozam csökkenésében is megmutatkozott, 13%-kal hozott rosszabb eredményeket a tavalyi évhez viszonyítva. A hektáronkénti szaporulat összesen 466,4 kg volt. Az elmaradt őszi lehalászások eredményei várhatóan a 2011. évi adatok összeállítása során fognak megmutatkozni, javítva ezzel a következő évi hozamot. A fizetőképessé kereslet csökkenését jelezheti, hogy a tógazdaságok 9%-kal kevesebb halat értékesítettek közvetlenül horgászattal történő eladással.

Az étkezési ponty lehalászott mennyisége közel azonos volt az előző évvel, viszont a halak átlagos egysúlyja lényegesen csökkent, 1,89 kg-ról 1,73 kg-ra. Több kétnyaras növendék ponty került lehalászásra 2010-ben, az előző évi 9 millióval szemben 9,7 millió db, ami a 2011-es év szempontjából biztató eredmény. Ez a növekedési tendencia nem mondható el a lehalászott egy-nyaras pontyivadék esetében, ugyanis a 28 millió db-os tavalyi érték 2010-ben 20,9 millió db-ra csökkent. A „növényevő” halfajok esetében a lehalászott étkezési mennyiségek mindhárom fajnál csökkenést mutatnak. A fehér busa esetében szembetűnő, hogy a növendék népesítőanyag majdnem

felére esett vissza a tavalyi eredményekhez képest, az ivadék darabszáma pedig az előző évi érték kevesebb mint 1/3-a. Pettyes busából az előző évek nagyarányú csökkenést mutató tendenciájának eredményeként 2010-ben már nem érkezett adat sem népesítőanyag, sem egy-nyaras ivadék lehalászásáról. E halfaj teljesen kiszorulni látszik tógazdaságainkból. A tógazdasági járulékos ragadozó fajaink esetében harcsából, süllőből és csukából is csökkent a végtermék mennyisége.

Intenzív üzemi haltermelés

Az intenzív haltermelő üzemek étkezési hal kibocsátása az előző évi értékhez viszonyítva mintegy 8%-kal növekedett.

Az étkezési célú afrikai harcsa mennyisége a 2009. évi 1716 tonnáról 1810 tonnára emelkedett. Már 2009-ben a növendékek esetében kevesebb, mint félmilliót jeleztek a gazdaságok, ez az érték sajnos 2010-ben tovább csökkent, nem éri el a 200 ezer db-ot. Az étkezési pisztráng termelése 58 tonnáról 48 tonnára csökkent, ami minden bizonnyal a pisztrángos gazdaságokat is érintő 2010. évi árvizeknek is köszönhető. Örvendetes azonban, hogy a következő évek utánpótlása biztosítottak látszik, a növendék állomány a 2009. évi mennyiség több mint háromszorosa. A részben hiányos és részben nem nyilvános külkereskedelmi statisztikai adatok miatt továbbra sem tudjuk megítélni, mekkora a belföldi termelés aránya a kereslet kiegészítésében.

A tokfélék esetében megjegyzendő, hogy egyelőre az adatgyűjtési rendszer hiányossága, hogy az egyébként a hazai tok akvakultúra gerincét alkotó, kaviárcélú termelést folytató vállalkozások fő terméke nem jelenik meg a haltermelési statisztikákban. A helyzetet jól példázza, hogy míg a statisztika jelentős emelkedést mutat (az előző évi 24 tonnáról 81 tonnára) az étkezési halként lejelentett termelés mennyiségében, addig a nyilvánosan megtekinthető pénzügyi beszámolók jelentős romlást mutatnak a fő hazai toktermelő vállalkozások gazdasági eredményében.

Természetesvízi halászat és horgászat

Az Országos Halászati Adattárban nyilvántartott halászati vízterületek száma 2010-ben 1648-ról 1644-re csökkent, 140 402 hektár területtel. E terület 99,03%-áról érkezett jelentés a halfogásokról, vagyis a statisztika gyakorlatilag a teljes vízterületet lefedi. 3561 hektárról érkezett nemleges fogási jelentés.

Az országos összesítések szerint a halfogási eredmények további csökkenést mutatnak, bár ez a visszaesés már korántsem olyan nagy arányú (2%), mint a 2009. évi a 2008. évi eredményekhez viszonyítva. A horgászok eredményei országosan romlottak, 4682 tonnáról 4404 tonnára csökkent zsákmányuk. Esetükben egyedül a Balatonon és vízrendszerén volt tapasztalható növekedés.

Halfajonkénti bontásban vizsgálva a 2010. évi országos fogási adatokat szinte nincs olyan halfaj, amelyből ne csökkent volna a zsákmány. Az angolna az egyetlen faj, mely kiemelkedő eredményeket hozott a 2009. évhez viszonyítva, két és félszeres mennyiséggel, ez azonban az országos halfogásnak csak 3,8%-át adja. Az igen magas piaci értékű európai angolna esetében a tavalyi évben lehalászott 235 tonna a legjobb fogási teljesítmény 1996 óta. Ennek oka abban keresendő, hogy a 2010-es év rendkívüli csapadékossága szükségessé tette a Balaton tavaszi-nyári lecsapolását, ezáltal a Sión elhelyezett csapdák nagyon hasznosnak bizonyultak.

A meghatározó területek közül a Balaton+Kis-Balaton-rendszer üzemi halászatának eredménye az előző évihez képest 65%-kal emelkedett, összesen 457 tonna hal került kifogásra. A busafogások másfélszer eredményesebbek voltak, az angolna fogási eredményei pedig majd háromszorosára emelkedtek a 2009. évi eredményekhez viszonyítottan. E két faj fogási eredményeinek ugrásszerű növekedése (összegük a teljes fogás 85%-át adja) okozta a Balaton+Kis-Balaton-rendszer üzemi halászatának eredményében megmutatkozó nagyarányú emelkedést. A balatoni pontyfogások eredménye is javult, a halászok által kifogott mennyiség mintegy megháromszorozódott, emellett a horgászok pontyfogási eredményei is emelkedtek. A két kitermelési mód halfajonkénti arányai jól mutatják a halászati és a horgászati kitermelés eltérő jellegét. A szelektív jellegű kereskedelmi halászat fő zsákmányát a busa és az angolna alkotja. Ha e két tétel nélkül összesítjük a „nemes” halak fogási eredmé-

(Folytatás a 6. oldalon)

nyeit, világosan látszik, hogy a zsákmányból 94%-ban a horgászok részesültek.

A Duna vízrendszerén az amur, az angolna, a busa és az egyéb, a nemes halak kategóriájába sorolt fajok kifogott mennyisége nőtt a 2009. évi eredményekhez képest, a többi halfajunk esetében csökkenés tapasztalható. A Duna vízrendszerén összességében 12%-kal csökkent a halzsákmány mennyisége.

A Tisza vízrendszerén a harcsa, az angolna és a csuka fogási eredményei voltak jobbak a 2009. évi eredményekhez képest, a többi halfajunk esetében itt is csökkenésről számolhatunk be. A Tisza vízrendszerén összességében 4%-kal csökkent a halzsákmány mennyisége. Míg a horgászok zsákmánya 7%-kal csökkent, addig a halászok fogási eredményei 2%-os emelkedést mutatnak. A horgászat, illetve a halászat részesedése a nemes fajok fogásából 74:26 arányú. Csak a busa fogásokból részesülnek 94:6 arányban a halászok. Mindkét „szektor” esetében jelentősen csökkent a kifogott kecsge, márná és balin mennyisége.

Halászati termékek külkereskedelmi forgalma

A halak és halászati termékek külkereskedelmi adatai a KSH Tájékoztatói Adatbázisából kerültek gyűjtésre a 2009. és 2010. évre vonatkozóan.

A behozott halászati termékek mennyisége és értéke összességében kis mértékben emelkedett. Összességében csökkent az élő hal behozatal mértéke, ezzel szemben tovább növekedett a rákok és a vízi puhatestűek importja. A hazai termelés szempontjából konkurensnek tartott élő ponty behozatal adatai évek óta most először hozzáférhetőek: 2010-ben 58,6 tonna mennyiségben és 97 400 euró értékben érkezett hazánkba import ponty, átlagosan 1,66 EUR/kg-os (462 Ft/kg) áron.

Halexportunkban, legfőképpen az élő hal esetében, feltűnően nagy arányú növekedés látható. A fedett statisztikai sorok problémája a kevés piaci szereplő miatt a pisztráng és az angolna esetében jelentkezik. Pontyot és más élő halat többen is exportálnak, ezért azok forgalmáról évek óta jobb képet kapunk. Élő hal kivitelünk esetében 63%-os növekedést tapasztaltunk, ezen belül igen szembetűnő élő ponty exportunk 121%-os emelkedése. Ez a megugrás részben a megnövekedett román keresletnek köszönhető (melynek eredményeként román exportunk is nagy mértékben emelkedett), részben a fizetőképes magyar kereslet hiányával magyarázható. 2010-ben 1 562 200 euró összértékben 754 tonna pontyot exportáltunk, 2,07 EUR/kg-os (575 Ft/kg) áron.

Jámborné Dankó Kata
Videkfejlesztési Minisztérium,
Halászati osztály

Egy szövetség kettős,

A Ráckevei Dunaági Horgász Szövetség (RDHSZ) gyökerei 1935-ig nyúlnak vissza, így az ország egyik leggazdagabb múltjával rendelkező szervezet. A szövetség vezetői, Dr. Molnár Pál elnök és Tóth István ügyvezető igazgató mindent megtesznek azért, hogy a fejlődés töretlen maradjon, ami a mai időkben egyáltalán nem könnyű. Különösen azért, mert egy érdekvépviseleti szervezetnek a piacgazdaság körülményei között kell helytállnia. Az RDHSZ a Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület-hasznosítók Szövetségének (MAHAL) évtizedek óta tagja, miután elismert pontyfaját, a ráckevei pikkelyest tenyésztettek ki.

Tóth István az idén jubilál: tizedik évét kezdi meg az ügyvezetői székben. Szakmai körökben is úgy ismerik, hogy nagy rutint szerzett már a halas területen. Ugyanakkor az ügyvezető hangsúlyozza, hogy minden év más és más kihívásokat, meglepetéseket tartogat. Az elmúlt évben, s várhatóan ez év tavaszán is, a nagy létszámú kormoráncsapatok okoztak és okoznak majd gondot az 57 kilométeres folyószakaszon, amelyen a szövetség 30 ezres horgásztagsága évről évre hódol a hobbijának. A nagy kormorán – szemben a kis kormoránnal, amelynek a kártétele még elviselhető – olyan pusztítást okozott a halállományban, amilyenre az előző években nem volt példa. Tavaly decemberben a szövetség kormoránszámlálást végzett, s ennek alapján mondható, hogy naponta 820 kormorán táplálkozott az 57 kilométeres szakaszon. A szeptembertől a víz befagyásáig tartó időszakban 130 tonna halat fogyasztottak el ezek a madarak. Várhatóan az olvadás után tovább folyik majd a lakmározás.

– Ez a 130 tonna hal több, mint a fele annak a mennyiségnek, amennyit a Duna-ágon horgászó 30 ezer horgász egy évben kifog. Ezt nem lehet telepítéssel pótolni. A fehérhal állományunk évek óta csökken, most már tudjuk, hogy miért. A kormorán nagyon okos madár, ügyes is, ami azt jelenti, hogy a Duna-ág nagyon értékes, magas genetikai értéket képviselő süllő állományát tizedeli, mivel a hosszú, hengeres alakú halakat pusztítja elsősorban. Gyakorlatilag a ragadozó halaink jelentős részét a kormorán fogja ki, de a félkilós pontyot is könnyedén lenyeli. Fogtunk el kormoránokat halóri csónakkal, amelyek nem tudtak felrepülni, annyira tele volt a begyük. Az elfogott madarakkal – bocsánat a szóért – „kihányattuk” a zsákmányukat, s egy-egy begyből másfél kiló hal jött ki. A zsákmányhal között volt bodorka, balin, süllő. A kormorán kiváló horgász – mondta az igazgató.

A kormoránhadserég azonban nem csak ezen a dunai szakaszon éli világát, hanem a Duna-Tisza-közi csatornán, a

Tóth István: minden évben új kihívásokkal kell szembenézni

Dömsödnél kivezető Északi-övcatornán, a Duna-völgyi-főcsatornán, a XXX-as, és a XXXI-es csatornán is. Ezek a vizek kiváló horgászvizek, melyek szintén a szövetség kezelésében lévő területek, s itt is igen komoly mennyiséget eszik meg a kormorán. Amíg a vízfelület nem fagy be, addig a kormorán számára ezek a csatornák terület-terülasztalkát biztosítanak, hiszen a hideg vízben a dermedt halat könnyű zsákmányul ejteni.

Hogy mit tehet a szövetség a kormorán-invázió ellen? A természetes vizeken gyakorlatilag semmit. A Makádi-tavaknál gázágyúkkal riasztják a kormoránt, s az örök is leadnak riasztólövéseket. De a kormorán okos, és pontosan tudja, hogyan kell lőtávolságon kívül maradnia. A gázágyút is megszokja, képes 4–5 méterre a gázágyútól táplálkozni, s nem zavarja a riasztás. Ugyanakkor a riasztási költségek igen magasak: a lőszer ára nőtt, a gázágyúk működtetése is jelentős kiadás, mégsem tudják elzavarni a hivatlan vendégeket. A februári fagy jól jött, legalább a tógazdaságban lévő halállományt sikerül megmenteni. A Duna-ágon viszont azért nem riaszthatnak, mert mindkét oldalon betelepült a folyópart, a nyaralókban már sokan állandóan laknak. Riasztólövésekkel sem védekezhetnek, mivel törvény tiltja a fegyverhasználatot a lakott területen.

MOHOSZ- és MAHAL-tagsággal

A szövetség a halállomány pótlása érdekében halgazdálkodási tevékenységet folytat. A 21 megyei horgászszövetség közül négy foglalkozik haltermeléssel, de olyan nagyságrendben, mint az RDHSZ, egyik sem termel halat. A szövetség 2003 óta államilag elismert pontyfajtával rendelkezik, a ráckevei pikkelyes ponty igen kedvelt a horgászok körében. S büszkéik is rá, mert kiváló sporthal, ugyanakkor a halhús minősége, íze is egyedi, ezért is védett, nemzeti kincs ez a halfajta.

Hat évvel ezelőtt a szövetség egy olyan székházat épített, amelynek pincéjében halkeltetőt alakítottak ki. Az ügyvezető igazgató úgy fogalmaz, hogy a halkeltető tetejére építették a székházat, és ez egyedülálló az országban. Öt éve egy víztisztítót is hozzá kellett építeniük, mert esetenként a Duna-ágon, a Dél-Pesti Szennyvíztisztítóból olyan szennyvízdugók jöttek, hogy amikor a vizet a keltetőbe szivattyúzták, 11 millió halivadék pusztult el. Ezt nem kockáztathatták, ezért építették a víztisztítót, s azóta a keltetőben sincs vízminőségi probléma. A halkeltetőben nem csak pontyot, hanem süllőt, harcsát, csukát, compót is szaporítanak. A jövőben aranykárászal bővítik ezt a palettát. Kezdeti stádiumban van, de megkezdtek a védett halak szaporítását is, s az őshonos védett fajták közül a lápi póc és a réti csík szaporítását kívánják megoldani. A réti csíkhöz szükséges anyaállományukat tavaly mentették ki az előző évi belvizek egy vízszamaradott vízterületéről, olyan helyről, ahol elpusztultak volna. A lápi póc esetében pedig együttműködnek a gödöllői egyetem haltanszékeivel. Az ott meglévő állományhoz anyaállományt biztosítottak, így a jövőben ez a szaporítási kérdés is megoldódik.

A keltetőből az előnevelőbe kerülnek a halak, vagyis a szigetbecsei halastóba. Saj-

A szövetség székháza

nos, ez a tógazdaság kicsi, így amint anyagi erejük engedi, bővítik a tórendszert, amelynek nagy előnye, hogy árvízmentes területen fekszik. Számítások szerint 40 millió forintos beruházással megoldható ez a bővítés. A szövetségnek egyébként rendkívül fontos, hogy árvízmentes területen fejleszthetnek, mert a tógazdaság Makádon a Duna, és a Kis-Duna-ág közötti csücsökben található. Ha a nagy Dunán árvíz van (márpedig ez négyévenként bekövetkezik), akkor a Makádi-tavakból az ár elviszi a halat. Három éve 50 millió forintos kár keletkezett, az anyaállományt az utolsó pillanatban tudták kimenteni, így a fajta fenntartását biztosítani tudják. Viszont az elűszott hal – lévén, hogy az 1-2-3 nyaras pontyállomány tűnik el a tóból – 2-3 évre

is visszaveti a gazdálkodást. Ilyenkor mélyebben kell a zsebbe nyúlniuk, hiszen nem csupán a veszteséget kell leírniuk, hanem a telepítendő halat is meg kell venniük. Az árvízkárokat pedig nem kompenzálja senki, annak ellenére, hogy a tógazdaságból kikerülő hal a Dunába kerül. Az árvízre igazából nem lehet felkészülni, mert nem tudni, hogy a vízgűjtő területekre leesett hó milyen gyorsan olvad el. Ha fokozatosan, akkor a Duna elvezeti a vizet, de ha hirtelen olvad a hó, akkor jön az áradás. Itt már volt jeges, és zöldár is, tehát van tapasztalatuk.

A szövetség mindig is szigorú gazdálkodást folytatott, ezért annyi pénzügyi erő mindig volt, hogy az árvízből adódó pluszterheket is sikerült kigazdálkodniuk. Stabilitás a szövetség pénzügyi helyzete, ami annak is köszönhető, hogy a megbízható, jó minőségű haltelepítés következtében stabil a horgászlétszám. A horgászok évente megvásárolják az engedélyeket, de persze a gazdasági válság itt is megmutatkozott, s az utóbbi években nagyobb a lemorzsolódás. Az idei esztendőben az eddigieknél is szigorúbb gazdálkodást céloztak meg, ami azt jelenti, hogy csak a legszükségesebb dolgokat veszik meg a piacon. Annál is inkább, mert a szövetség az áfa-arányosítás miatt nem tudja visszaigényelni az áfát, ami nagy teher a költségvetésben.

Ami az érdekképviseleti munkát illeti, a szövetség alapító tagja a MOHOSZ-nak, ahol az elmúlt évben változások következtek be. A MOHOSZ elnökségében, választmányában van delegált tagjuk. Az ügyvezető bízik abban, hogy a MOHOSZ tevékenysége is megújul.

H. Gy.

A keltetőház

Széchenyi Agrár kártya „Jövet-menet”

Egy mozgásban lévő bank,
a mozgásban lévőknek